

**AB MÜKTESEBATI'NIN ÜSTLENİLMESİNE YÖNELİK TÜRKİYE ULUSAL
PROGRAMI HAKKINDA TÜSİAD GÖRÜŞLERİ
18 Eylül 2008, TS/SEK/08-21**

SİYASİ KRİTERLER

Genel Olarak

Ulusal Program Taslağı'nın siyasi kriterler bölümünün tasnifi, seçilen başlıklar ve yapılan gruplandırmalarda ne klasik olarak temel hak ve özgürlüklerin ele alınmasında kullanılan tasniflere uyulmuştur, ne de AB Komisyonu'nun İlerleme Raporları'nda kullandığı tasnif izlenmiştir. Başlıkların gözden geçirilmesi ve yeniden bir tasnife tabi tutulması yararlı olacaktır.

Ulusal Program'da azınlık haklarına ilişkin belirlenmiş hiçbir öncelik bulunmamaktadır. Oysa son İlerleme Raporu'nda Türkiye'de kültürel çeşitliliğin sağlanması ve Avrupa standartlarına uygun bir şekilde azınlıklara saygı gösterilmesi ve korunması konularında ilerleme kaydedilemediği belirtilmektedir.

Kültürel haklara ilişkin, çeşitli başlıklar altında belirlenen öncelikler yetersizdir. Türkçe dışındaki dillerde yayın yapan özel televizyonların uymak zorunda olduğu kısıtlamalar, dil kurslarının da kapanması ile Türkçe dışındaki dillerin öğrenilmesi için mecra kalmaması ve Türkçe bilmeyen kişilerin kamu hizmetlerine erişimi gibi konular Ulusal Program'da yer almalıdır.

1- Kamu Yönetiminin İşlevselliği

AİHS'nin kararına rağmen, genel seçimlerde uygulanmakta olan %10 seçim barajının temsilde adaleti engelleyen bir unsur olduğu son İlerleme Raporu'nda belirtilmektedir. Bunun gibi Türkiye'de siyasi partiler mevzuatından kaynaklanan, parti içi demokrasi sorunlarının varlığı tartışılmazdır. Bu konuların Ulusal Program'da yer alması gerekir.

4- İşkence ve Kötü Muamele

Son İlerleme Raporu'nda belirtildiği gibi, adli tıp kurumunun bağımsızlığının güçlendirilmesi ve tıbbi raporların kalitesini yükseltecek tedbirlerin alınması gereklidir. Bu husus Ulusal Program'a dahil edilmelidir.

6- İfade, Dernek Kurma ve Barışçıl Toplanma Özgürlüğü

İfade özgürlüğü alanında daha somut ifadelerle, hangi maddelerde değişiklik yapılması düşünüldüğü açıklanmalıdır.

Barışçıl toplanma özgürlüğü alanında, uygulamada yer alan sorunların ortadan kaldırılması için alınacak tedbirlere yer verilmelidir.

7- Tüm Bireylerin, Ayrım Yapılmaksızın Tüm Temel Hak ve Özgürlüklerden Tam Olarak Yararlandırılması

Dini özgürlüklerle ilgili ifade yetersizdir. Öncelikle İlerleme Raporları'nda da yer alan zorunlu din dersi uygulamasının insan hakları hukukuna uygun hale getirilmesi hususuna yer verilmelidir. Ayrıca gayrimüslim cemaatlerle ilgili sorunlara somut bir şekilde değinilmelidir.

İnsan Hakları Kurulları'nın etkin hale getirilmesi bir öncelik olarak Ulusal Program'a yazılmalıdır.

8- Kadın Hakları

2007 İlerleme Raporunun “Geliştirilmiş Siyasi Diyalog ve Siyasi Kriterler” başlığının altında, bazı yüksek profilli pozisyonlara sahip olsalar bile, geneli itibarıyla kadınların işgücü piyasasına katılımının düşük olduğu dile getirilmekte ve kadınların seçimde belirlenen ulusal ve yerel organlara katılımının sınırlı kaldığı vurgulanmaktadır. Ulusal Program Taslağı’nda siyasi kriterler kısmında ise kadına yönelik şiddetle ilgili tedbirlere ağırlık verilmiştir. Bu bölümde ayrıca, kadınların işgücüne katılımının artırılması bahsinde, kapsamlı politikalar yerine, sadece mikrokredi imkanlarının geliştirileceğine değinilmesi ve siyasete katılımın artırılmasına hiç yer verilmemesi çok önemli bir eksiklikler. Bu eksikliğin işgücü bacağı, Ulusal Program’ın “Ekonomik Kriterler” bölümü altında “İşgücü Piyasası” alt başlığındaki ifadelerle kısmen giderilse de, “kadın” konusunda yapılacakların tutarlı ve bütüncül şekilde her iki alt başlıkta da yer alması sağlanmalıdır.

FASIL 1: MALLARIN SERBEST DOLAŞIMI

İkinci el dayanıklı tüketim ürünlerinin ithalatında karşılaşılan, ürünün çevre korunması, insan sağlığı, tüketicinin korunması ve güvenlik kriterlerine uymaması tehdidine karşı bu tür ithalata bir takım kurallar, yasaklama ve kısıtlamalar getirilmelidir.

İkinci el kullanılmış araçlarda serbest ithalatın tam üyelik sonrasında araçların yaşları ve çeşitli standartlara uygunluğu temel alınarak kademeli olarak beş yıl içinde serbest bırakılması uygundur.

Ürünlerin Piyasa Arzında Denetimi ve Gözetiminin yapılması ve bu uygulamanın geliştirilmesi gerekmektedir.

FASIL 3: YERLEŞME HAKKI VE HİZMET SUNMA ÖZGÜRLÜĞÜ

Bu alandaki müktesebatı ulusal hukuka aktarmak için büyük çabaya ihtiyaç bulunmaktadır. Müktesebat ile genel uyum başlangıç aşamasında olup fasıl açılış kriterinin öncelikle yerine getirilmesi ve bunun için gerekli uyum stratejinin bir an önce hazırlanması gerekmektedir.

Mesleki yeterliklerin karşılıklı tanınması, vatandaşlık hakları veya sosyal güvenlik sistemlerinin ileriye dönük koordinasyonu alanlarında henüz bir gelişme sağlanmamıştır. Bu konularda diğer ülke vatandaşlarının denklik taleplerini karşılamak için gerekli mevzuat uyumu ve idari kapasite yapılanması öngörülen takvim dahilinde oluşturulmalıdır.

Sektörel mevzuatta ve yabancı işletmeciler haklarını sınırlayan kısıtlamalar hala mevcuttur. Bunlar başta yerli ruhsat veya izin alımı için odalara veya mesleki örgütlere üyelik zorunluluğu ve belirli sektör ve mesleklerin yabancı ülke vatandaşlarına kapalı tutulması gibi sektörel yasal ve idari engellerdir.

Sınır ötesi hizmet sunumu özgürlüğünde, müktesebat ile uyum son derece sınırlı olmaya devam etmektedir. AB vatandaşlarını veya AB şirketlerini sınır ötesi hizmet sunumundan mahrum eden sektörel yasal ve idari engelleri kaldırmak için ilave çaba gerekmektedir. Bu çerçevede iş kurma hakkı ve sınır ötesi hizmet sunma serbestisiyle ilgili kısıtlamaların Program’da öngörülen takvim dahilinde kaldırılması gerekmektedir.

İdari kapasite, uygulamada yerleşim hakkını engellememesini teminen, mevcut ya da hazırlanmakta olan idari veya yasal kuralları taramak üzere geliştirilmelidir.

Evrensel posta hizmeti nitelikleri tanımlanarak posta hizmetlerindeki müktesebat uyum çalışmaları öngörülen takvim çerçevesinde gerçekleştirilmelidir.

FASIL 5: KAMU ALIMLARI

Öncelik 5.3.1

Kamu İhale Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun olarak anılan düzenleme, TBMM Gündemi'ndeki kanun tasarısı ise, bu tasarı, özellikle kapsam ve şikayet mekanizmasındaki değişikliklerden ötürü uyum düzeyini olumsuz etkileyecektir. Ulusal Program'dan çıkarılmalıdır. TBMM'deki tasarı yerine, elektronik ihale, çerçeve anlaşmalar ve dinamik alım sistemini kapsayan yeni bir tasarı hazırlanmalıdır.

2009 senesi içinde, kapsam ve istisnalar konularında uyumu sağlamak için yeni bir Kamu İhale Kanunu hazırlanacağı belirtilmiştir. Bu konularda uymun gerçekleşmesi için, yeni bir kanun yapmak gerekli değildir. Bu hedefin, 2008 senesi içinde mevcut kanunun değiştirilmesi yoluyla gerçekleştirilmesi mümkündür. Bunun için öncelikle 1 no.lu tasarı geri çekilmeli ve tam uyumu hedefleyen yeni tasarı hazırlanmalıdır.

Ayrıca, Ulusal Program'da yer alan mevzuat değişikliklerinin yayım ve yürürlük tarihleri arasında bir geçiş süreci öngörülüyorsa, ilgili yerlerde yürürlük tarihlerinin de belirtilmesi faydalı olacaktır.

FASIL 6: ŞİRKETLER HUKUKU

İş dünyasının “yaşam kurallarına” yeni bir yaklaşım ve bakış açısı getirecek olan Türk Ticaret Kanunu Tasarısı'nın bir an önce yasalaşması gerekmektedir. Mevzuat uyumunu iyileştirecek ikincil düzenlemelerin çalışmaları da Türk Ticaret Kanunu Tasarısı'nın yasalaşmasını beklemektedir. Bu sürecin yakından takip edilip Türk Ticaret Kanunu Tasarısı'nın yasalaşmasının hemen ardından ikincil düzenlemeler de yürürlüğe girmelidir.

FASIL 7: FİKRİ MÜLKİYET HAKLARI

Türkiye'nin fikri haklarla ilgili mevzuatının ve uygulamalarının AB mevzuatı ve uluslararası standartlar ile tam uyumlu olmasını sağlamak ve fikri hakların korunmasına ve bu yönde bir bilinç oluşturulmasına yönelik çalışmaların yürütülmesi gerekmektedir.

Hâlihazırda sürmekte olan yasalaşma çalışmalarının bir an önce özel sektörün de dahil edildiği bir platformda tamamlanması gerekmektedir. Zira yasa tasarılarının Ulusal Program içerisinde öncelikli hale getirilmesinin oldukça yerinde olduğu ancak Tasarıların AB müktesebatını karşılaması yönünden oldukça zayıf kaldığı gözlemlenmiştir. Yargı ve uygulama otoritelerini kapsayacak şekilde uygulama yapıları ve mekanizmalarını güçlendirerek, fikri hakların uygulanmasının AB müktesebatına tam uyumlaştırılması ve daha etkin bir hale getirilmesi gerekmektedir.

FASIL 8: REKABET POLİTİKASI

Türkiye'nin uzun bir süreden beri yerine getirmesi gereken bir yükümlülük olan Devlet Yardımlarına ilişkin düzenlemelerin, amaca en uygun şekilde ancak, ivedilikle yasalaşması faydalı olacaktır. Bu başlık altında çıkartılması öngörülen mevzuatın (Devlet Yardımları Kanunu), örneğin, GB Kararının “Ticari Korunma Araçları”na ilişkin 44-46'ncı maddeleri ile 44'ncü maddeye ilişkin Topluluk Beyanı çerçevesindeki AB uygulamalarından kaynaklandığı bilinen güçlüklerin giderilmesine önemli bir katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Tasarı'nın genel gerekçesinde de ifade edildiği üzere, söz konusu Kurul'un, plan ve yıllık programlar ile AB politika ve kuralları çerçevesinde devlet yardımları politikalarını ve çerçeve kurallarını belirlemesi, tüm kuruluşlarca uygulanacak devlet yardımlarının kural ve politikalara uygunluğunu gözetmesi, ayrıca koordinasyonu sağlaması, uygulama sonuçlarını değerlendirmesi ve AB ile Dünya Ticaret Örgütüne (DTÖ) bildirim yükümlülüklerini yerine getirmesi amaçlanmalıdır.

Keza, Devlet yardımları kapsamındaki uygulamaların izlenmesi ve denetlenmesi sisteminin oluşturulması amacı da olumlu karşılanmakta; neticede, Devlet yardımlarını izleyecek ve denetleyecek bir bağımsız otoritenin oluşturulabileceği umulmaktadır.

Ayrıca, mevzuat hazırlıkları çerçevesinde, Topluluk tarafıyla görüş alışverişinde ihtiyaç görülmesi halinde veya ilgili diğer ortaklık platformlarında, GB Kararının 44/1'nci maddesinde yer alan “diğer konulardaki Topluluk müktesebatı” ibaresi hakkında ileride görüş bildirme hakkımızın saklı tutulması gerektiği düşünülmektedir.

FASIL 10: BİLGİ TOPLUMU VE MEDYA

1 Mevzuat Uyum Takvimi

Tablo 10.2.1.'in 1nolu Satırı hakkında görüş:

Telekomünikasyon Hizmet ve Altyapılarına ilişkin Yetkilendirme Yönetmeliğinin EK A-11 “Genişbant Sabit Telsiz Erişim Hizmeti” ekinin başlığı ve kapsamının “Genişbant Telsiz Erişim Hizmeti” olarak değiştirilmesine ilişkin Yönetmelik'in, Elektronik Haberleşme Kanununun yasalaşmasının ardından gözden geçirilmesi isabetli olacak olup takvimin 2008 IV. çeyrek olarak değiştirilmesinin isabetli olacağı düşünülmektedir.

Tablo 10.2.1.'in 2 nolu Satırı hakkında görüş:

Sanal Mobil Şebeke Hizmeti İşletmeciliği'nin Yetkilendirilmesine ilişkin Yönetmelik'in yayımı tarihinin ise Elektronik Haberleşme Sektörüne İlişkin Yetkilendirme Yönetmeliğine ek olarak çıkartılacağı göz önünde bulundurularak takvimin 2008 IV.– 2009. I çeyrek olarak değiştirilmesinin isabetli olacağı düşünülmektedir.

Tablo 10.2.1.'in 6 nolu Satırı hakkında görüş 1:

Sabit Telekomünikasyon Hizmetine ilişkin “Telekomünikasyon Hizmet ve Altyapılarına ilişkin Yetkilendirme Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik”in piyasada etkin rekabetin sağlanması ve sabit numara taşınabilirliğinin hayata geçebilmesi için takvimin 2008 IV. çeyrek veya 2009. I çeyrek olarak yeniden gözden geçirilmesinin uygun olacağı düşünülmektedir.

Öncelik 10.4 Elektronik haberleşme alanında müktesebatın iç hukuka aktarılmasına ve uygulanmasına devam edilmesi ve piyasaların tam serbestleşmeye hazırlanması

Madde başlığı ile uyumlu olmak ve piyasaların tam serbestleşmeye hazırlanması amacıyla, mevzuata uyum takviminde, sabit telekomünikasyon ve IP hizmetlerinde kamuda tekelin kaldırılması ve tüm kamu kurum ve kuruluşlarının kamu yararı gerekçesiyle de bu hizmetleri ihale ile alması sağlanmalıdır.

Tablo 10.4.1'in 1 no'lu satırı hakkında görüş:

Mobil servisler de evrensel hizmet kapsamına alınmalıdır. Böylece alt yapının olmadığı bölgelere hızlı kurulum ile daha düşük maliyetli ve daha verimli telekomünikasyon hizmeti ulaştırılabilecek, ayrıca Evrensel Hizmet Fonunun etkin ve verimli kullanılması açısından rekabet tesis edilebilecektir. Ayrıca, mobil servislerin bu Fon kapsamında değerlendirilmesiyle, dijital uçurumun önlenmesi için en önemli araçlardan biri olan geniş bant hizmetlerinin mobil ortamdan verilmesi sağlanabilecektir.

FASIL 12: GIDA GÜVENLİĞİ, VETERİNERLİK VE BİTKİ SAĞLIĞI

Öncelik 12.1 Gıda, yem ve veterinerlik konularında AB gereklilikleriyle uyumlu ve AB müktesebatının tam olarak aktarılmasına olanak sağlayacak bir çerçeve kanunun kabul edilmesi

- Veteriner Hizmetleri, Gıda ve Yem Kanununun 2008 yılının 4. çeyreğinde yayınlanması öngörülmektedir
- Taslak çerçeve kanun AB ile uyumlu değildir. Kanun taslağında ana şemsiye gıda güvenliği ve bunun altında bitki, hayvan ve su ürünleri olması gerekirken hayvan sağlığı ve refahı, hayvanların korunması, veteriner hizmetleri, veteriner sağlık ürünleri ana unsur olarak ele alınmış bunun altında gıda güvenliği işlenmiştir.
- Hijyen ve gıda kontrollerindeki eksikliklerin giderilmesi ve AB müktesebatının uygulanmasını teminen, gıda yasasının gözden geçirilmesi ve merkezi idareler ile belediyeler arasındaki yetkilerin tanımlarının açık bir şekilde yapılması gerekmektedir.
- Çiftlikten sofraya gıda güvenliğinin sağlanmasına yönelik olarak alınacak tedbirler hem hayvansal kökenli ürünler, hem de bitkisel kökenli ürünler, hem de su ürünleri için zorunludur. Yani gıda ve yem güvenliğinin sağlanabilmesi için birincil üretim (bitkisel, hayvansal ve su ürünleri yetiştiricilik aşaması) ve ikincil üretim (gıda ve yem işletmeleri) aşaması birbirini tamamlayıcı olmalıdır. Dolayısıyla öncelikle mevcut 5179 sayılı Gıda Kanunu revize edilerek kabul edilmelidir.
- Gıda güvenliği kapsamında AB ile uyumlaştırılan mevzuat çerçevesinde, ülke genelinde etkin gıda kontrolü uygulamalarının gerçekleştirilmesi ve gıda kontrolünden sorumlu, tek yetkili, AB ile uyumlu uygun idari altyapının ve kontrol sisteminin oluşturulması hedeflenmektedir.

Öncelik 12.2 AB müktesebatıyla uyumlu olarak büyükbaş hayvanların kimliklendirilmesi ve hareketlerinin kaydı sisteminin işlerliğinin sağlanması ve koyun ve keçilerin hareketlerinin izlenmesi için uygun bir sistemin uygulanmaya bağlanması

- Küçükbaş Hayvanların Tanımlanması, Tescili ve İzlenmesi Yönetmeliğinin 2008 yılının 4. çeyreğinde yayınlanması planlanmaktadır.

FASIL 19: SOSYAL POLİTİKA VE İSTİHDAM

19.2 Türkiye'deki kayıtdışı çalışmayla ilgili bir analizin yapılması ve müktesebatın tüm işgücünü kapsayacak şekilde uygulanması için genel bir eylem planı çerçevesinde bu problemi çözmek için bir planın tasarlanması

Fasıl açılış kriterinin yerine getirilmesi amacıyla hazırlanacak eylem planının zamanlaması belirtilmemiştir, öncelikle hazırlanmalıdır.

19.3 Ortak Sosyal İçerme Belgesi (JIM) ve İstihdam Politikası Öncelikleri Ortak Değerlendirme Belgesi (JAP) ile ilgili çalışmaların bitirilmesi ve her iki izleme sürecinin aktif olarak uygulanması

Türkiye'nin istihdam stratejisine ilişkin temel belgelerin hazırlanması gereklidir. Avrupa İstihdam Stratejisi'ne (AİS) paralel olarak, "Ulusal İstihdam Stratejisi" oluşturulmalıdır. AİS ile uyumlu Ulusal İstihdam Strateji ve Politikalarını, işsizlikle mücadele ve nitelikli istihdamın artırılması için bir yol haritası olarak görmek gereklidir. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı ve İŞKUR koordinatörlüğünde yürütülen çalışmalar çerçevesinde İstihdam Durum Raporu hazırlanmış olup (2003), Ortak Değerlendirme Belgesi (ODB, JAP) ve Ortak İçerme Belgesi (OİB, JIM) hazırlanma aşamasındadır. Bu çalışmalar tamamlanarak Ulusal İstihdam Stratejisi hazırlanmalıdır. Ayrıca, hedefleri, kilometre taşları, eylem ve izleme yöntemleri belirli bir "ulusal kadın istihdam politikası" hazırlanmalıdır.

19.4 AB müktesebatının iç hukuka aktarılmasına devam edilmesi ve iş teftiş de dâhil olmak üzere, ilgili idari ve uygulayıcı yapıların sosyal ortaklarla işbirliği içinde güçlendirilmesi

19.4.1’de 10 numaralı satırda “Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun”un yayım tarihinin 2011 sonrası olduğu belirtilmiştir. Söz konusu sürecin, Avrupa Birliği Genel Sekreterliği tarafından hazırlanan “2007–2013 Dönemine İlişkin AB Müktesebatına Uyum Programı”nın “Sosyal Politika ve İstihdam” faslına yönelik yasal düzenlemelerin takvimine uyumlu olacak şekilde 2010-2013 yılları arasında tamamlanması uygun bulunmaktadır.

FASIL 20: İŞLETMELER VE SANAYİ POLİTİKASI

Öncelik 20.1 Kapsamlı ve güncel bir sanayi stratejisinin kabul edilmesi

Fasıl Kapanış kriterinin 2008 yılının 3. çeyreğinde yerine getirilmesi planlanmaktadır.

Sanayi Stratejisine paralel olarak sanayi envanteri de ivedilikle hazırlanmalıdır.

Türkiye Sanayi stratejisinin geçmişten beri süregelen teşviklerle desteklenme yönteminden vazgeçilip, rekabetçi bir yaklaşıma dayanan, sektörün potansiyelini öne çıkaran, özel sektörün deneyim ve işgücünden faydalanan proaktif politikalar izlenmelidir.

Kayıt dışı üretimin kayıt altına alınması, işgücü üzerindeki vergi yükünün azaltılması, istihdam destek hizmetlerinin yaygınlaştırılması ve girişimciliğin teşvik edilerek ilave istihdam yaratılması ile dinamik bir sınai işgücü oluşturulmasına yönelik tedbirler planlanmalıdır.

FASIL 22: BÖLGESEL POLİTİKA VE YAPISAL ARAÇLARIN KOORDİNASYONU

Bu Fasıl altında iki öncelik mevcut olup, ilk öncelik ile, Topluluğun katılım öncesi mali yardımlarının kullanımı için gerekli programların hazırlanması ve gerekli idari kapasitenin oluşturulmasını amaçlamaktadır. Katılım öncesinde fonların kullanımına yönelik olarak oluşturulacak olan altyapı, ikinci öncelikte ele alındığı gibi, üyeliğimiz durumunda AB Bölgesel Gelişme Politikaları çerçevesinde kullanılan Yapısal Fonlarının kullanımı için merkezi ve bölgesel düzeyde hazırlık oluşturacaktır.

Öncelik 1 altında, AB Yapısal Fonlarının kullanımı için gerekli mekanizmaların oluşturulması hakkında 1085/2006 ve 718/2007 sayılı Tüzüklerin uyumlaştırılması ve bu kapsamda, sorumlu kamu kurum ve kuruluşları olan Avrupa Birliği Genel Sekreterliği, Hazine Müsteşarlığı, Çalışma ve Sosyal Güvenlik, Sanayi ve Ticaret, Ulaştırma, Çevre ve Orman Bakanlıkları ve İller Bankasının teşkilat kanunlarında düzenlemeler yapılması öngörülmektedir. Buna paralel olarak söz konusu kurumların idari kapasite ve altyapı güçlendirilecektir. İlgili yasal düzenlemelerin 2008 yılı sonuna kadar çıkarılması planlanmıştır.

Öncelik 2 kapsamında, üyelik durumunda yapısal fonların kullanımı için gerekli idari kapasitenin merkezi, bölgesel ve yerel düzeyde artırılması öngörülmektedir. Bu öncelik altında, ön plana çıkan çalışma, Kalkınma Ajanslarının oluşturulması ve bunların altyapı ihtiyaçlarının karşılanmasıdır. Burada dikkat edilmesi gereken husus, Ajansların yapılarının, merkezi otoritenin birer şubeleri olarak değil, bölgenin kaynaklarının bölge dinamikleri tarafından en etkili kullanımını kolaylaştırıcı birer aktör olarak, sivil toplumun katılımı ile yapılandırılmasıdır.

FASIL 23: YARGI VE TEMEL HAKLAR

İdari Yargılama Usulü Kanununda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun, idari işlemlerde hukuk güvenliği ilkesinin öncelikle gözetilmesi ilkesi çerçevesinde 2009'un I. çeyreğinde kanunlaşmalıdır.

Genel İdari Usul Kanunu, idari işlem ve uyuşmazlıkların tabi olduğu farklı kanunlardaki bütün usulleri kapsayacak şekilde detaylı olarak düzenlenmeli ve 2009'un I. çeyreğinde kanunlaşmalıdır.

Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Kanunu, doğru yapılandırılması halinde yargılamanın hızlandırılması üzerinde olumlu etkileri olacaktır. 2008'in IV. çeyreğinde kanunlaştırılmalıdır.

Çekişmesiz Yargı ve Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yollarına İlişkin Kanun, doğru yapılandırılması halinde yargılamanın hızlandırılması üzerinde olumlu etkileri olacaktır. 2008'in IV. çeyreğinde kanunlaştırılmalıdır.

Yargıtay Kanununda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun bağlamında, yargılamanın hızlandırılması sağlayacak olan İstinaf Mahkemeleri 2009 II. çeyreğinde oluşturulmalıdır.

FASIL 24: ADALET, ÖZGÜRLÜK VE GÜVENLİK

Öncelik 24.4

Organize suç, ekonomik suç ve yolsuzlukla mücadele için ulusal eylem planları hazırlanmalıdır. Bu hususun da Ulusal Programı yer alması gerekir.

FATF'ın Şubat 2007'de açıkladığı Türkiye raporu mevzuat düzeyinde bir dizi adıma ihtiyaç olduğunun altını çizmektedir. Ulusal Program'da kanun düzeyinde değişiklik öngörülmemesi şaşırtıcıdır. FATF'ın tavsiyelerine uyumu hedef alan kanun değişikliklerinin de Ulusal Program'da yer alması gerekir.

FASIL 27: ÇEVRE

Öncelik 27.1 Müktesebatın kademeli olarak iç hukuka aktarılması, uygulanması ve yürürlüğe girmesi için, kilometre taşlarının ve takvimin belirlendiği ve ulusal, bölgesel ve yerel düzeylerde gerekli kurumsal kapasitenin ve mali kaynakların oluşturulmasına yönelik planları da içeren kapsamlı bir stratejinin kabul edilmesi (2008 III. Çeyrek)

- Çevrenin diğer müzakere başlıkları ile olan entegre ilişkisi ve mevzuatın uyumlaştırılması için gereken altyapı, insan kaynağı ve yatırım maliyeti göz önünde bulundurularak Ulusal Çevre Stratejisi tüm paydaşların katılımı ile ivedilikle hazırlanmalıdır.
- Ulusal Programa göre 2008 yılının 3. çeyreğinde yayınlanması planlanan Ulusal Çevre Stratejisi'nin hazırlık aşamasında henüz ilgili paydaşlarla bir paylaşım yapılmamıştır.

Öncelik 27.2 Ulusal Atık Yönetimi Planının kabul edilmesi (2009)

- Atık yönetimi konusunda yeterli mali kaynak sağlanması, atık Çerçeve Direktifinin uyumlaştırılması ve Ulusal Atık Yönetimi Planının hazırlanması gerekmektedir. 2009 yılında yayınlanması planlanan Ulusal Atık Yönetimi Planının hazırlıklarına ilgili paydaşlar davet edilmelidir.
- 2008 yılında yayınlanan *Ambalaj Atıkları Yönetmeliği* ambalajını tekrar kullanan ya da ekonomik değerinden faydalanan sanayicilere ciddi mali külfet getirmiştir.

Öncelik 27.3 İdari kapasitenin güçlendirilmesinin yanı sıra, özellikle, sınır aşan durumları da içeren çevresel etki değerlendirmesi gibi yatay mevzuatın, çerçeve mevzuatın, uluslararası çevre sözleşmeleri ile doğa koruma, su kalitesi, kimyasallar, endüstriyel kirlilik, risk yönetimi ve atık yönetimi ile ilgili müktesebatın iç hukuka aktarılmasına ve uygulanmasına devam edilmesi

- Genel olarak *yatay mevzuatın* aktarımı konusunda çekingen davranan Türkiye'nin AB üyeliği ile birlikte Kyoto Protokolünü onaylaması ve Espoo ve Aarhus Sözleşmelerine taraf olması beklenmektedir.
- 2008-2012 sürecini kapsayan Kyoto Protokolüne taraf olmayan Türkiye, bu dönemde bir yükümlülüğe sahip değildir. Ancak, 2012 sonrası süreçte sera gazı emisyonlarının azaltımı ve iklim değişikliği ile mücadele konusunda yeni bir anlaşmaya varmak üzere uluslararası müzakereler hızla devam etmektedir. Türkiye, bu müzakere sürecine dahil olmak ve kendi pozisyonunu savunmak için 2009 yılına kadar Kyoto'ya taraf olmalıdır.
- Türkiye, 2012 post-Kyoto döneminde yükümlülüklerini belirlemek üzere tüm sektörlerde emisyon envanterini çıkarmalıdır. Tüm sektörler ve firmaların emisyonlarını hesaplamalarına yönelik yasal ve kurumsal düzenlemeler yapılmalıdır.
- Kyoto Protokolüne taraf olamayan Türkiye esneklik mekanizmalarından faydalanamamakla birlikte gönüllü karbon ticareti yapabilmektedir. Gönüllü Karbon Ticaretine ilişkin yasal ve kurumsal düzenlemeler ivedilikle yapılmalıdır.
- İklim değişikliği ile mücadele ve emisyon değerlerini azaltmak kamu ve özel teşebbüslere ciddi mali yükler getirecektir. Bu çerçevede, emisyon ve maliyet hesapları yapılmalıdır. Sanayinin yara almayacağı bir strateji belirlemek için sanayicilerle kamu kurumları arasında iletişim, işbirliği ve koordinasyon mekanizmaları kurulmalıdır.

Öncelik 27.3.2.1 AB'nin 2002/96/AT sayılı WEEE (waste electrical and electronic equipment – elektrikli ve elektronik eşya atıkları) direktifinin 2008 yılının 4. çeyreğinde Türkiye'de uyumlaştırılması planlanmaktadır.

- Uygulanmasında Avrupa'da dahi büyük zorluklar yaşanan ve bu zorluklar nedeniyle şu an itibarıyla AB Komisyonu tarafından çok ciddi ölçüde revize edilmesi çalışmaları yürütülen, özellikle yeni AB ülkelerinin uygulamalarının AB'den alınan büyük fonlarla sübvansede edildiği bu kapsamlı direktifin ülkemizde uyumlaştırılabilmesi için 5 yıllık bir plan yapılmıştır. Bu süre içinde gerekli altyapı eksikliklerinin ve hazırlıkların tamamlanması, elektrikli ve elektronik eşya sanayimizin ve geri dönüşüm sanayimizin bu geçişe yönelik gerekli çalışmaları yapması gerekmektedir. Direktifin uyumlaştırma tarihinin Ulusal Program'da 2012 olarak düzenlenmesinin ülkemiz için en doğru plan olduğunu düşünmekteyiz.

Öncelik 27.4 Çevresel gereksinimlerin diğer sektörel politikalara entegre edilmesinin takibi

- Bu öncelik için herhangi bir mevzuat uyumu çalışması öngörülmemektedir. Ulusal sürdürülebilir kalkınma gösterge seti ve buna ilişkin endeks geliştirilmesi ve bu kapsamda ilgili kurumlarca verilerin derlenmesi öngörülmektedir.
- Sürdürülebilir kalkınma ve çevre konularında kamu kuruluşlarında, sanayide, özel sektörde ve okullarda eğitimler verilmeli toplumun çevre bilinci geliştirilmelidir. Çevre ve sürdürülebilir kalkınmanın sektörel politikalara entegrasyonunda önemli bir role sahip olan sivil toplum örgütleri de bu sürece dahil edilmelidir.

Genel Tespit

- Önemli ölçüde yatırım gerektiren çevre müktesebatının uygulamaya konulması ve yürütülmesi için ulusal ve yerel düzeyde güçlü ve iyi donanımlı bir yönetimin bulunması zorunludur. Kurumlar arasındaki karmaşanın giderilmesi yönünde adım atılmalı.
- AB Müktesebatına uyumun gerektirdiği yüksek maliyetli yatırımlar bu alanda özel sektörün katılımı ve yeni finansman yöntemleri arayışını beraberinde getirmektedir. Çevre konusunda mevzuat uyumunun sağlanması ve kamu ve özel sektörde gerekli altyapı ve çevre dostu teknik yatırımların yapılabilmesi için uygun geçiş dönemleri öngörülmelidir. Sektör hatta işletme bazında ne kadar geçiş süresi gerekeceği gibi konular çerçevesinde geniş kapsamlı ve detaylı bir etki analizi çalışmaları ivedilikle yapılmalıdır.
- Süreçte, özel sektörle uygun bir koordinasyon içerisinde olunması, gerekli mevzuatın yayımlanmasını takiben düşünülebilecek “yürürlüğe giriş tarihleri”nin saptanması, özetle, geçiş dönemlerinin ayarlanması bakımından yararlı olacaktır.

FASIL 28: TÜKETİCİ VE SAĞLIĞININ KORUNMASI

Bu başlık altında yapılacak yeni düzenlemelerin, iç piyasa gerekleri kadar ihracat performansına da ciddi katkılar sağlayacağı mütalaa edilmekte ve olumlu karşılanmaktadır.

Türkiye, son yasal düzenlemelerle birlikte AB Tüketici mevzuatına uyum konusunda önemli bir gelişme göstermiştir. Ancak mevcut yasalaşma çalışmalarının sürdürülmesi ile birlikte ve öncelikle, Türk mevzuatını AB mevzuatı ile uyumlu hale getirmek üzere gerçekleştirilen yasal düzenlemelerin uygulanmasındaki eksikliklerin giderilmesi gerekmektedir. Ayrıca AB Tüketici Politikasının dinamik karakteri gereği, mevzuattaki revizyonun sürekliliğinin sağlanması ve uygulamacıların da sürece dahil edilmesi gereklidir. Bu çerçevede idari çerçevenin güçlendirilmesi, sivil toplum örgütleri ile ilişkilerin güçlendirilmesi ve tüketicilerin bilinçlendirilmesi çalışmalarına ağırlık verilmesi gerekmektedir.

Bu bağlamda, 4077 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Tasarısı Taslağının içeriği genel çerçevede ilgili AB mevzuatını kapsamakta ancak bazı noktalarda farklılar göstermekte ve aslında Borçlar Kanunu ve Bankacılık Kanunu gibi kanunlar kapsamında bulunması gereken konuları da içermektedir.

Ayrıca çıkması öngörülen Ticari Reklam ve İlanlara ilişkin ilkeler ve uygulama esaslarına dair yönetmelikte değişiklik Yapılmasına dair Yönetmelik, Etiket, Tarife ve Fiyat Listeleri Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik, Mesafeli Sözleşmelere İlişkin Uygulama Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik ve Kapıdan Satışlara ilişkin Uygulama Usul ve Esasları Hakkında Değişiklik Yapılması Hakkında Yönetmelik, 4077 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Tasarısı’nı tamamlayıcı nitelikte olduğu için bu yönetmeliklerin ilgili kesimlerin görüşlerinin alınmasıyla oluşturulması uygun olacaktır.

Son olarak Ulusal Programın, “Malların Serbest Dolaşımı”, “Fikri Mülkiyet Hukuku” ve “Tüketicinin ve Sağlığın Korunması” başlıklı fasılları altında sağlık ve ilaç sektörlerine dair adı geçen düzenlemelerin mevzuata uyum tarihinin, AB’ye tam üyelik perspektifi çerçevesinde değerlendirilerek, belirlenmesi uygun olacaktır.

Yine bu fasıllarda adı geçen düzenlemeler halk sağlığını çok yakından ilgilendirmekte olup, düzenlemelerin detayları, tüm yetkililerin ve sektör temsilcilerinin mutabakatı ile belirlenmelidir.

Ayrıca, taslak çalışmaları son aşamada olan Türkiye İlaç ve Tıbbi Cihaz Kurumu kurulması hakkında Kanun’un 2008 yılının son çeyreğinde çıkarılması önem taşımaktadır. “Mevzuatın uyumu ve uygulanması için gerekli kurumsal yapılanma ihtiyaçları takvim başlığı” altında, Malların Serbest

Dolaşımı başlığı altında olduğu gibi, uygulama tarihi olarak “2008, IV.Çeyrek” şeklinde verilmesi önerilmektedir.

Halen farklı bakanlıklar ve kurumlar yoluyla uygulanmakta olan ruhsatlandırma, denetim, düzenleme ve diğer ilgili faaliyetlerde görülen parçalı yapıyı ortadan kaldırmak için bağımsız, hükümet dışı, kâr amaçsız bir ‘Ulusal İlaç Kurumu’ oluşturulmalıdır. Ulusal İlaç Kurumu; ruhsatlandırma, izleme, denetleme, AB mevzuatında gerçekleşen değişiklikleri takip etme, konularıyla ilgili eğitim faaliyetleri, sempozyum ve seminerler düzenleme ve basılı malzeme hazırlama işlevlerine uygun olarak örgütlenmelidir. Ancak sadece AB yasalarına uyum sağlanması, amaçlanan hedeflere ulaşabilmek açısından yeterli olmayacaktır. Bu nedenle söz konusu Kurum’un uygulama, denetim, yaptırım ve mevzuatın güncelleşmesinin takibinde kurumsallaşması da gerekmektedir. Ulusal İlaç Kurumu’nun yapılandırılması sırasında bilimsel değerlendirme, bilimsel sorumluluklar ve politik sorumlulukların ayrılması, aynı çatı altında bulunmaması gerekir. Benzer şekilde; bağımsız bir "Ulusal Tıbbi Gereç Kurumu" da kurulmalıdır

Halen farklı bakanlıklar ve kurumlar yoluyla uygulanmakta olan ruhsatlandırma, denetim, düzenleme ve diğer ilgili faaliyetlerde görülen parçalı yapıyı ortadan kaldırmak için bağımsız, hükümet dışı, kâr amaçsız bir ‘Ulusal İlaç Kurumu’ oluşturulmalıdır. Ulusal İlaç Kurumu; ruhsatlandırma, izleme, denetleme, AB mevzuatında gerçekleşen değişiklikleri takip etme, konularıyla ilgili eğitim faaliyetleri, sempozyum ve seminerler düzenleme ve basılı malzeme hazırlama işlevlerine uygun olarak örgütlenmelidir. Ancak sadece AB yasalarına uyum sağlanması, amaçlanan hedeflere ulaşabilmek açısından yeterli olmayacaktır. Bu nedenle söz konusu Kurum’un uygulama, denetim, yaptırım ve mevzuatın güncelleşmesinin takibinde kurumsallaşması da gerekmektedir. Ulusal İlaç Kurumu’nun yapılandırılması sırasında bilimsel değerlendirme, bilimsel sorumluluklar ve politik sorumlulukların ayrılması, aynı çatı altında bulunmaması gerekir. Benzer şekilde; bağımsız bir "Ulusal Tıbbi Gereç Kurumu" da kurulmalıdır

FASIL 29: GÜMRÜK BİRLİĞİ

İdari yapının güçlendirilmesinde personel sayısının yanı sıra alt yapı ve otomasyon ile birlikte “basitleştirilmiş usul” uygulamalarının gündeme getirilmesi gerekmektedir.

Türk Gümrük İdaresi’nin otomasyon sistemi olan BİLGE programı AB’de kullanılan otomasyon sistemi ile uyumlu hale getirilmeli, Gümrük İdaresi’nin sahip olduğu risk analizi imkanları geliştirilmeli ve fiziki muayene oranları AB ortalamalarına çekilmelidir.

Serbest bölgelerin sınırlarının ve giriş çıkış noktalarının belirlenmesi hususunda gümrük mevzuatında bulunan boşluğun giderilmesi olumlu bir adım olacaktır.

AB’de sınırda kontrolü önem arz eden eşya dışında birçok eşyanın uygunluk denetimi piyasaya arzında yapılmaktadır. Kaçakçılık ve Kabahatler Kanunu buna uygun şekilde düzenlenmelidir. Ayrıca yeni hazırlanacak olan Ürün Güvenliği yasa tasarısında bu hususlar göz ardı edilmemelidir.

FASIL 30: DIŞ İLİŞKİLER

1/95 sayılı Ortaklık Konseyi Kararına konu olan ürünler bakımından Avrupa Birliğinin ilgili mevzuatında ülke ve ürün kapsamında yapılan değişikliklere paralel olarak ilgili Türk mevzuatının gözden geçirilmesi olumlu bir adımdır.

DTÖ platformunda AB pozisyonuna aşamalı olarak bir yaklaşma sağlanmalıdır.

Avrupa Birliği’nin üçüncü ülkelerle yaptığı serbest ticaret anlaşmaları ve Gümrük Birliği yoluyla Türkiye’ye olumsuz etkilerinin giderilmesi için acil önlem alınmalıdır. Türkiye’nin, her bir ilgili STA ülkesi ile, o ülkenin koşullarını dikkate alan Aksiyon Planları oluşturarak, malların serbest dolaşımı,

tarım ürünleri ticareti, yatırımlar alanında şeffaflık ve uygun yasal düzenlemelerin yapılması, ihale, rekabet ve devlet yardımları kurallarının belirli bir disiplin altına alınması, vergi sisteminin adil ve şeffaf bir yapıya kavuşturulması, taşımacılık ağının iyileştirilmesi, çevre, bilgi ve AR-GE faaliyetlerinin desteklenmesi ve bölgesel işbirliklerinin geliştirilmesi gibi başlıca konularda çalışmalarına hız kazandırması gerekmektedir.